

Sygn. akt II CK 37/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

w sprawie z powództwa S. S.

przeciwko Zrzeszeniu Transportu (...) w Z. o ustalenie nieważności uchwał, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 28 października 2005 r., kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 28 września 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację.

Uzasadnienie

Powód S. S. wniósł powództwo przeciwko pozwanemu - Zrzeszeniu Transportu (...) o - jak to określił - „unieważnienie zebrania członków Radia C.(...)” (tj. agendy pomocniczej działającej przy Zrzeszeniu), które odbyło się w dniu 13 września 2000 r. Zebranie to bowiem odbyło się z naruszeniem reguł porozumienia z dnia 17 marca 1997 r. i Regulaminu Radia C.(...). Powód domagał się unieważnienia wszystkich postanowień Zarządu Radia C.(...) wybranego na zebraniu w dniu 19 września 2000 r. i jako podstawę roszczenia wskazał art. 189 k.p.c.

Sąd Okręgowy ustalił, że uchwały, podjęte na Walnym Zebraniu Radia C(...), które odbyło się w dniu 18 września 2000 r., są nieważne. Rozstrzygnięcie to zostało oparte na następujących ustaleniach.

Pozwane Zrzeszenie jest wpisane od 1990 r. w rejestrze jednostek samorządu zawodowego. W ramach tego Zrzeszenia w 1993 r. powstała jego agenda - „Radio C(...)”, przy czym zakres samorządu tej agendy określono o porozumieniu z dnia 17 marca 1997 r. i Regulaminie. Od 1998 r. zaczęły się nieporozumienia między kierowcami taksówek należącymi do tej agendy Zrzeszenia Transportu (...). Po odwołaniu przez Zarząd Zrzeszenia Transportu (...) członków Zrzeszenia (stanowiących dotychczasowy zarząd Radia C(...)), upoważniono K. Czarneckiego do przeprowadzenia zebrania sprawozdawczo – wyborczego przez członków Radia C(...) (agendy) i wyboru nowego Zarządu Radia C(...), zaakceptowanego przez Zrzeszenie Transportu (...). Uchwałą dotychczasowego zarządu Radia C(...) wykluczono z grupy członków K. Czarneckiego. W dniu 13 września 2002 r. K. Czarnecki, czując się upoważniony przez Zarząd Zrzeszenia, zwołał zebranie członków Radia C(...) i na zebraniu tym – wskazując na działania obecnego Zarządu Radia C(...) niezgodne ze statutem - podjęto jednomyślną uchwałę o wyborze nowego, trzyosobowego zarządu. Powołany w dniu 13 września 2002 r. nowy zarządu Radia C(...) na posiedzeniu w dniu 27 września 2002 r. wykluczył powoda z szeregów członków Radia C(...) przy Zrzeszeniu Transportu (...). Na zebraniu w dniu 13 września 2000 r. obecnych było 27 osób, przy czym w tym czasie do Radia C(...) należało 93 kierowców. Informację o zebraniu przekazywano poszczególnym kierowcom przez innych członków Radia C(...).

Uznając uchwały podjęte na zebraniu członków Radia C(...) w dniu 13 września 2000 r. za nieważne, Sąd Okręgowy przyjął, że powód miał interes prawny z wystąpieniem z powództwem zawierającym takie właśnie żądanie. W ocenie Sądu Okręgowego, wspomniane zebranie nie było umocowane do podejmowania uchwał, ponieważ stosownie do Regulaminu Radia C(...) wszelkie uchwały władz Radia C(...) zapadają większością głosów przy obecności przynajmniej połowy członków plus 1 osoba. Powód wykazał, że ilość członków obecnych na zebraniu odbiegała od wymaganego quorum.

Apelacja pozwanego Zrzeszenia Transportu (...) została uwzględniona. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok oraz oddalił powództwo. Stwierdził, że powód nie miał interesu prawnego w zaskarżaniu uchwał organów zrzeszenia, a ponadto uchwały

zrzeszenia – naruszające umowę (statut, regulamin) - mogą być kwestionowane w trybie przewidzianym w statucie, a nie na drodze sądowej.

Rozpoznając sprawę ponownie (po uchyleniu wyroku Sądu Apelacyjnego przez Sąd Najwyższy), Sąd Apelacyjny uznał apelację pozwanego Zrzeszenia Transportu (...) za nieuzasadnioną. Dopuszczalność kontroli sądowej uchwał organów Zrzeszenia Transportu (...) przesądził Sąd Najwyższy. Powód nie kwestionował rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji, a zatem nie można uznać, że Sąd ten wydał orzeczenie nie odpowiadające zakresowi żądań powoda. W ogólnym sformułowaniu pozwu „unieważnienie zebrania” z dnia 13 września 2000 r. mieści się, według Sądu, także żądanie ustalenia tego, że nieważne są uchwały podjęte na tym zebraniu, w tym też – uchwała o wyborze nowego zarządu. Interes powoda w żądaniu unieważnienia wspomnianych uchwał wyrażał się w tym, że w toku ich podejmowania naruszono postanowienia Regulaminu dotyczące zwołania zebrania, *quorum* oraz sposobu głosowania. Odwołanie poprzedniego zarządu i wybór nowego był możliwy jedynie przy zachowaniu postanowień Regulaminu określonych w rozdziale IV, a naruszenie tych postanowień stanowi naruszenie zasad współżycia społecznego, tj. zasad respektowania w zrzeszeniach słusznie ustalonych procedur. Istniały zatem wystarczające podstawy do przyjęcia, że uchwały podjęte na zebraniu w dniu 13 września 2000 r. (dotyczące wyboru nowego zarządu) są nieważne w świetle art. 58 § 2 k.c.

W kasacji pozwanego Zrzeszenia podniesiono zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., art. 368 § 4 k.p.c., art. 393¹⁷ k.p.c., art. 386 § 1 k.p.c., art. 385 k.p.c. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej wskazywano na naruszenie art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 5 k.c. Skarżący domagał się uchylenia wyroków Sądów pierwszej i drugiej instancji (ewentualnie – tylko zaskarżonego wyroku) i przekazania sprawy odpowiedniemu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafnie Sąd Apelacyjny zauważył w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku to, że roszczenie strony powodowej zostało jednak odpowiednio zindywidualizowane pod względem przedmiotowym i obejmowało ustalenia tego, że nieważne są uchwały podjęte na zebraniu w dniu 13 września 2000 r., w tym - uchwała o wyborze nowego zarządu Radia C.(...). W tym sensie należałoby rozumieć rozstrzygnięcie zawarte w pkt 1 wyroku Sądu Okręgowego z dnia 28 lutego 2002 r.. Powód istotnie nie kwestionował także rozstrzygnięcia tego Sądu w zakresie odnoszącym się do „unieważnienia

wszystkich postanowień zarządu Radia C.(...)”, który został wybrany na wspomnianym zebraniu.

Kwestia interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w zgłoszeniu powództwa strony powodowej została przesądzona w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2004 r., uchylającego poprzedni wyrok Sądu Apelacyjnego w rozpoznawanej sprawie. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dokonano trafnej argumentacji służącej wykazaniu takiego interesu (proceduralna wadliwość uchwał podjętych na zebraniu w dniu 19 września 2000 r.).

Odnosząc się do podniesionych w kasacji zarzutów naruszenia przepisów postępowania, należałoby stwierdzić co następuje.

Naruszenie przepisu art. 385 k.p.c. nie może być uznane za właściwą podstawę kasacyjną w rozumieniu art. 393 pkt 2 k.p.c., ponieważ zawiera on normę o charakterze kompetencyjnym wskazującą jedynie na sposób rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji. To samo dotyczy przepisu art. 386 § 1 k.p.c. Wadliwie ujęty został zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c., ponieważ w przepisie tym przewidziano regułę wiązania Sądu (w tym Sądu drugiej instancji ponownie rozpatrującego sprawę) ocenami prawnymi i wskazaniem dotyczącymi dalszego postępowania. Tymczasem skarżący motywuje naruszenie wspomnianego przepisu „pominięciem okoliczności nierozpoznania sprawy co od istoty przez Sąd pierwszej instancji”. Zarzut naruszenia art. 393¹⁷ k.p.c. przez Sąd Apelacyjny w ogóle nie został bliżej umotywowany i dlatego nie może być brany pod uwagę w postępowaniu kasacyjnym.

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. został uzasadniony w ten sposób, że Sąd drugiej instancji pominął dowody wskazujące naruszenie zasad współżycia społecznego przez powoda występującego o unieważnienie uchwał podjętych na zebraniu w dniu 19 września 2000 r. Zarzut ten nie może być brany pod uwagę w postępowaniu kasacyjnym z następujących powodów.

Przepis art. 233 § 1 k.p.c. dotyczy bowiem jedynie zasad oceny przez Sąd zebranego w sprawie materiału dowodowego. Nie może więc stanowić podstawy do formułowania zarzutów pomijania przez sąd tej części materiału dowodowego, który mógłby świadczyć o istnieniu pewnych faktów. Niezależnie od tego należy stwierdzić, że zagadnienie zachowania się powoda, zmierzającego – według skarżącego – do destabilizacji sytuacji w pozwanym Zrzeszeniu, nie było w ogóle przedmiotem ustaleń Sądu Apelacyjnego.

Podstawowe znaczenie stanowi zarzut naruszenia art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 5 k.c. W ocenie skarżącego, Sąd Apelacyjny błędnie przyjął, że naruszenie obowiązującego w Zrzeszeniu regulaminu jest równoznaczne z naruszeniem zasad współzycia społecznego „bez względu na okoliczności, w jakich doszło do (takiego) naruszenia”. Z szerszej motywacji tego zarzutu wynika stanowisko skarżącego, że fakt naruszenia przez powoda zasad współzycia społecznego (działania destabilizujące sytuację pozwanego Zrzeszenia, prowadzenie działalności konkurencyjnej pod nazwą C.(...) Bis) usprawiedliwiać mogło de facto podjęcie zaskarżonych uchwał (na zebraniu w dniu 19 września 2000 r.), ponieważ miały one na celu jedynie „próbę odparcia bezprawnych działań powoda zmierzających do przejęcia Zrzeszenia”. Stanowiska takiego nie można podzielić.

Nawet gdyby przyjąć, że wystąpiło wspomniane w kasacji zachowanie się powoda (a takich ustaleń ostatecznie nie dokonano w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji), to z pewnością w żadnym razie nie usprawiedliwiłoby ono wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku faktów oczywistego naruszenia ustalonych w Zrzeszeniu (jego agendzie organizacyjnej) postanowień regulaminowych dotyczących zasad podejmowania uchwał przez organy stowarzyszenia (agendy) w postaci sposobu zwołania zebrania, istnienie odpowiedniego quorum, sposobu głosowania. Regulamin Radia C.(...) przewidywał przecież możliwość odpowiedniego reagowania tej agendy wobec nielojalnych członków Zrzeszenia (agendy). Mogły tu wchodzić także w grę odpowiednie instrumenty prawne przewidziane w stosownych aktach prawnych (np. w przepisach dotyczących nieuczciwej konkurencji).

Czym innym pozostaje natomiast kwestia prawnej skuteczności (wobec powoda) uchwał Radia C.(...) podjętych wbrew wspomnianym postanowieniom regulaminowym tej agendy pozwanego Zrzeszenia. Sąd Apelacyjny dość kategorycznie stwierdził, że „naruszenie postanowień regulaminu stanowi naruszenie zasad współzycia społecznego”, tj. zasad respektowania w zrzeszeniach wspólnie ustalonych procedur”. Można mieć uzasadnione obiekcyjne co do tego, że naruszenie postanowień regulaminu stanowi istotnie naruszenie zasad współzycia społecznego wskazanych przez Sąd Apelacyjny, skoro postanowienia te przybrały już postać aktu wewnętrznego (niezależnie od jego charakteru prawnego) funkcjonującego w Zrzeszeniu i determinującego reguły postępowania przy podejmowaniu uchwał członków Radia C.(...), nawet gdyby uchwały te podejmowano ze świadomością naruszenia reguł takiego postępowania. Samo merytoryczne rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji,

kwestionowane przez skarżącego, należy uznać jednak za trafne, aczkolwiek przy innej nieco motywacji prawnej. Skoro naruszono istotne, wskazane już postanowienia dotyczące reguł skutecznego podejmowania uchwał przez członków agendy zrzeszenia (Radia C.(...)), to uchwały te można na pewno uznać za prawnie bezskuteczne (nieważne) z tej racji, że nie mogły one stanowić skutecznego oświadczenia woli zebrania członków agendy, tj. organu decyzyjnego tej struktury organizacyjnej zrzeszenia art. 60 k.c.).

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy oddalił kasację pozwanego Zrzeszenia jako nieuzasadnioną (art. 393¹² k.p.c. w zw. z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r., Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98).